

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5MCdo/6/2012
Identifikačné číslo spisu:	8410201844
Dátum vydania rozhodnutia:	29.04.2013
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2013:8410201844.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v exekučnej veci oprávnenej BENCONT INVESTMENTS, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Astrová č. 2/A, IČO: XX XXX XXX, proti povinnému W. S. bývajúcemu v B., o vymoženie 115,56 EUR s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Kežmarok pod sp.zn. 2 Er 287/2010, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Kežmarok z 18. novembra 2010 č.k. 2 Er 287/2010-18 a proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 15. februára 2011 sp.zn. 17 CoE 100/2010 takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora Slovenskej republiky z a m i e t a.

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

Odôvodnenie

Oprávnená podala súdnej exekútorke návrh na vykonanie exekúcie proti povinnému na vymoženie sumy 115,56 EUR s príslušenstvom. Povinnosť povinného zaplatiť jej vymáhanú sumu preukazovala rozhodcovským rozsudkom z 11. júna 2009 sp.zn. M1308119 (ďalej len „exekučný titul“) vydaným Stálym rozhodcovským súdom zriadeným pri spoločnosti ROZHODCOVSKÁ, ARBITRÁŽNA a MEDIACNÁ, a.s., so sídlom v Bratislave, Trnavská cesta č. 7. Súdna exekútorka následne v zmysle § 44 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok) a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“) požiadala Okresný súd Kežmarok o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie.

Okresný súd Kežmarok (ďalej len „exekučný súd“) uznesením z 18. novembra 2010 č.k. 2 Er 287/2010-18 exekučné konanie vedené u súdnej exekútorky zastavil a žiadnemu z účastníkov exekučného konania nepriznal nárok na náhradu trov exekučného konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že z exekučného titulu vyplynulo, že povinný ním bol zaviazaný na peňažné plnenie z dôvodu nesplatenia úveru poskytnutého mu právnu predchodkyňou oprávnenej (PY.) na základe zmluvy o úvere. S prihliadnutím na povahu účastníkov a obsah zmluvy dospel k záveru, že išlo o spotrebiteľskú

zmluvu a na vec bolo preto potrebné aplikovať ustanovenia § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka. Konštatoval, že medzi oprávnenou (resp. jej právnou predchodkyňou) a povinným bola dohodnutá rozhodcovská doložka umožňujúca riešiť spory z tejto zmluvy výlučne v rozhodcovskom konaní pred rozhodcovským súdom. Rozhodcovská doložka bola súčasťou obchodných podmienok formulárovej zmluvy o úvere bez možnosti povinného - spotrebiteľa - ovplyvniť jej obsah, a teda nebola dohodnutá individuálne. Vyslovil záver, že takáto rozhodcovská doložka bola v neprospech povinného, preto bola neprijateľná. Povinný totiž mohol buď len odmietnuť zmluvu ako celok, alebo sa podrobiť všetkým podmienkam poskytnutia úveru, to znamená aj rozhodcovskému konaniu (ak vznikne spor), bez možnosti uplatniť svoje právo žalobou na všeobecnom súde. Exekučný titul bol tak vydaný na základe neprijateľnej rozhodcovskej doložky, ktorá sa prieči dobrým mravom a výkon práv a povinností z takejto doložky odporuje dobrým mravom. Exekučný súd preto podľa § 45 ods. 1 písm. c/, ods. 2 zákona č. 244/2002 Z.z. o rozhodcovskom konaní exekučné konanie zastavil, pričom o trovách exekučného konania rozhodol podľa § 146 ods. 1 písm. c/ O.s.p.

Krajský súd v Prešove ako súd odvolací (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie oprávnenej uznesením z 15. februára 2011 sp.zn. 17 CoE 100/2010 uznesenie exekučného súdu potvrdil. Potvrdenie uznesenia odôvodnil jeho vecnou správnosťou. Na doplnenie uviedol, že rozhodcovská doložka, ktorá nebola dojednaná individuálne je na ťarchu spotrebiteľa, znemožňuje voľbu spotrebiteľa a presadzuje iba voľbu oprávnenej ako dodávateľa zo zmluvného vzťahu. Zdôraznil, že rozhodcovský rozsudok bol vydaný na základe neplatného zmluvného dojednania rozhodcovským súdom, ktorý na takéto konanie nemal legitimitu.

Na základe podnetu oprávnenej podal proti uvedeným uzneseniam exekučného súdu a odvolacieho súdu mimoriadne dovolanie generálny prokurátor Slovenskej republiky. Navrhoval, aby dovolací súd obe uznesenia zrušil a vec vrátil exekučnému súdu na ďalšie konanie. Dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci oboma súdmi v otázke, či exekučný súd môže skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy, na základe ktorej bol vydaný exekučný titul (rozhodcovský rozsudok). Mal za to, že konajúce súdy predovšetkým nesprávne právne posúdili charakter zmluvného dojednania v zmluve o úvere týkajúci sa rozhodcovskej doložky ako ustanovenie, ktoré nebolo individuálne dojednané. Poukázal na to, že povinný ako spotrebiteľ pri uzavretí predmetnej zmluvy o úvere podpisom zavŕšil svoj prejav vôle aj ohľadne rozhodcovskej doložky pre rozhodovanie sporov súvisiacich s právnym vzťahom spotrebiteľského úveru. Vychýtal súdom oboch stupňov, že z ich rozhodnutí nie je zrejmé, akým spôsobom konajúce súdy ustálili svoje skutkové závery potrebné na dostatočné posúdenie veci, t.j. na posúdenie zákonnosti exekučného titulu vo vzťahu k možnosti klienta ovplyvniť obsah zmluvných dojednaní pred podpisom zmluvy o úvere, pričom súdy v tomto smere nevykonali relevantné dokazovanie.

Odňatie možnosti oprávnenej riadne konať pred súdom spočívalo podľa generálneho prokurátora v nesprávnom procesnom postupe exekučného súdu pri vykonávaní dokazovania. Exekučný súd totiž vykonal dokazovanie aj listinou - všeobecnými obchodnými podmienkami, ktorú si za tým účelom od oprávnenej vyžiadala. Tento dôkaz vykonal bez nariadenia pojednávania a účastníci konania nemali možnosť sa k nemu vyjadriť.

Napokon generálny prokurátor namietal aj nesprávne právne posúdenie veci súdmi v otázke samotnej neprijateľnosti rozhodcovskej doložky poukazujúc na to, že podľa § 93b zákona č. 483/2001 Z.z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o bankách“) v znení platnom a účinnom v čase uzavretia zmluvy o úvere (19. februára 2007) povinný nemal povinnosť prijať návrh rozhodcovskej zmluvy, a že o tejto možnosti mal vedieť so zreteľom na nevyvrátiteľnú domnienku o znalosti vyhlásených všeobecne záväzných právnych predpisov, vyplývajúcu z § 2 zákona č. 1/1993 Z.z. o Zbierke zákonov Slovenskej republiky. Vzhľadom na túto domnienku sa má za to, že klient banky vie, že návrh na uzavretie zmluvy o úvere zo strany banky musí obsahovať aj návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy, pričom sa musí týkať stáleho rozhodcovského súdu, ktorý má riešiť spory banky a jej klientov z celého územia Slovenskej republiky.

Oprávnená ani povinný sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že boli splnené podmienky pre podanie mimoriadneho dovolania generálnym prokurátorom Slovenskej republiky a že dovolanie je prípustné, bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 v spojení s § 243i ods. 2 O.s.p.) preskúmal napadnuté uznesenie exekučného súdu i uznesenie odvolacieho súdu a dospel k záveru, že mimoriadnemu dovolaniu nemožno vyhovieť.

V preskúmvanej veci bolo zo skutkového hľadiska z obsahu spisu zrejmé, že medzi právnou predchodkyňou oprávnenej (W.) a povinným bola dňa 19. februára 2007 uzavretá zmluva o úvere, v ktorej povinný okrem iného potvrdil, že sa oboznámil s obchodnými podmienkami, súhlasí s ich obsahom a prijíma návrhy v nich predložené. V článku 9. 2 obchodných podmienok pre úver bolo uvedené, že zmluvné strany sa dohodli, že akékoľvek spory, ktoré vzniknú zo zmluvy o úvere a obchodných podmienok budú riešené dohodou, a že v prípade nedosiahnutia dohody klient prijíma návrh na riešenie sporov v rozhodcovskom konaní pred stálym rozhodcovským súdom zriadenom pri spoločnosti ROZHODCOVSKÁ, ARBITRÁŽNA A MEDIÁČNÁ, a.s., a že miestom rozhodcovského konania je Bratislava.

Vychádzajúc z uvedeného skutkového stavu dovolací súd považuje za správny právny záver exekučného i odvolacieho súdu o oprávnenosti exekučného súdu skúmať ex offo platnosť rozhodcovskej doložky dohodnutej medzi právnou predchodkyňou oprávnenej a povinným v obchodných podmienkach k zmluve o úvere z 11. novembra 2005, majúcej charakter spotrebiteľskej zmluvy v zmysle § 23a zákona č. 634/1992 Zb. o ochrane spotrebiteľa v znení platnom v čase jej uzavretia. Tento právny záver možno vyvodiť z ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku v spojení s princípom ochrany práv spotrebiteľa ako slabšej zmluvnej strany, vyplývajúcim z právnej úpravy premietajúcej sa v právnych predpisoch na ochranu práv spotrebiteľa.

V zmysle ustanovenia § 44 ods. 2 Exekučného poriadku exekučný súd je ex offo povinný skúmať, či exekučný titul nie je v rozpore so zákonom. Pri posudzovaní tohto základného predpokladu pre udelenie poverenia na vykonanie exekúcie sa exekučný súd nezaoberá vecnou správnosťou exekučného titulu, ale skúma, či exekučný titul bol vydaný orgánom, ktorý na to mal právomoc, a či je vykonateľný po stránke formálnej a materiálnej. Exekučný poriadok označuje za exekučný titul nielen vykonateľné rozhodnutie súdu, ale napr. aj vykonateľné rozhodnutia orgánov verejnej správy, rozhodcovských súdov a iných orgánov. V prípade, ak exekučným titulom má byť rozhodnutie orgánu verejnej správy, ktorý nemal právomoc na jeho vydanie, považuje právna teória i súdna prax takéto rozhodnutie za zdanlivé, ničotné (nulitné - paakt), teda z právneho hľadiska za neexistujúce a nikoho nezaväzujúce. Obdobné dôsledky treba priznať aj rozhodnutiu iného orgánu, ak tento orgán nemal právomoc ho vydať, pokiaľ to právna úprava nevyklučuje. Rozhodnutie postihnuté nedostatkom právomoci orgánu, ktorý ho vydal, tak nie je spôsobilé ani založiť prekážku rei iudicatae.

V súvislosti s otázkou, či v exekučnom konaní zákon o rozhodcovskom konaní vylučuje skúmanie (nedostatku) právomoci rozhodcovského súdu (rozhodcu, resp. rozhodcov) rozhodnúť spor, je potrebné rozlišovať, či rozhodcovské konanie sa týka sporu zo spotrebiteľského právneho vzťahu alebo z iného právneho vzťahu.

Pokiaľ sa rozhodcovské konanie týka sporu z iného, než spotrebiteľského právneho vzťahu, ustanovenia zákona o rozhodcovskom konaní, ktoré umožňujú účastníkovi tohto konania, aby namietal nedostatok právomoci rozhodcovského súdu pre neexistenciu alebo neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 21 ods. 2) a aby žalobou podanou na príslušnom súde sa domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku pre neplatnosť rozhodcovskej zmluvy (§ 40 ods. 1 písm. c/), vylučujú skúmanie právomoci rozhodcovského súdu v exekučnom konaní. V týchto ustanoveniach sa totiž premieta klasická rímska právna zásada (princíp) „vigilantibus iura scripta sunt“ („práva patria bdelym“ alebo „nech si každý stráži svoje práva“ alebo „zákony sú písané pre bdelych“). Nevyužitie postupu podľa týchto ustanovení v iných než spotrebiteľských veciach znamená stratu možnosti skúmať a spochybňovať rozhodcovskú

zmluvu a tým aj právomoc rozhodcovského súdu v exekučnom konaní, pretože inak by tieto ustanovenia strácali svoj zmysel - boli by nadbytočné.

Ak je však predmetom rozhodcovského konania spor zo spotrebiteľského právneho vzťahu, tento záver neplatí. Už v rozhodnutí sp.zn. 6 Cdo 1/2012 dovolací súd uviedol, že princíp „vigilantibus iura scripta sunt“ v spotrebiteľských veciach v konkrétnych súvislostiach (teda v závislosti od konkrétnych okolností) ustupuje dôležitejšiemu princípu, ktorým je ochrana práv spotrebiteľa. To znamená, že aj keď účastník rozhodcovského konania, ktorým je spotrebiteľ, nevyužije možnosť spochybníť existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy podľa ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní, je exekučný súd oprávnený a zároveň povinný skúmať existenciu alebo platnosť rozhodcovskej zmluvy a v prípade zisteného nedostatku v tomto smere konštatovať rozpor rozhodcovského rozsudku so zákonom, znamenajúci neúčinnosť, a teda nezáväznosť tohto exekučného titulu. Takúto interpretáciu označených ustanovení zákona o rozhodcovskom konaní v spojitosti s § 44 ods. 2 Exekučného poriadku vyžaduje naplnenie príkazu vyplývajúceho z princípu ochrany práv spotrebiteľa, ktorým je odstránenie značnej nerovnováhy v právach a povinnostiach založených spotrebiteľskou zmluvou ku škode spotrebiteľa. Ochrana spotrebiteľa je predmetom verejného záujmu a je nevyhnutná pre zvýšenie životnej úrovne a kvality života občanov. Okrem toho tento výklad možno podporiť aj povinnosťou súdu rešpektovať základné právo na spravodlivú súdnu ochranu zaručené článkom 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Toto právo sa zaručuje nielen tomu, kto uplatňuje svoje práva, ale aj tomu, proti komu je uplatňovaný nejaký nárok. V spotrebiteľských veciach je pomerne časté, že všeobecný súd môže prvýkrát poskytnúť spotrebiteľovi z úradnej povinnosti (teda bez akejkoľvek procesnej aktivity spotrebiteľa) účinnú spravodlivú ochranu jeho práv až po podaní návrhu na exekúciu rozhodcovského rozsudku. Dovolací súd sa preto nestotožnil s právnym názorom generálneho prokurátora o nemožnosti exekučného súdu skúmať platnosť rozhodcovskej zmluvy a tým aj právomoc rozhodcovského súdu.

Za dôvodnú nepovažoval ani námietku generálneho prokurátora o odňatí možnosti oprávnenej riadne konať pred súdom tým, že súdy svoj skutkový záver o tom, že rozhodcovská doložka nebola dohodnutá individuálne, vyvodili z listiny - obchodných podmienok - bez toho, aby tento dôkaz vykonal na pojednávaní s možnosťou oprávnenej sa k nemu vyjadriť.

V preskúmvanej veci bolo dovolaním napadnuté rozhodnutie, resp. rozhodnutia, vydané v štádiu exekučného konania, v ktorom exekučný súd posudzoval splnenie zákonom stanovených procesných predpokladov pre udelenie poverenia súdnemu exekútorovi na vykonanie exekúcie. Po podaní žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie exekučný súd preskúmava žiadosť o udelenie poverenia, návrh na vykonanie exekúcie a exekučný titul z hľadiska ich súladu so zákonom. Pritom medziiným skúma, či návrh na vykonanie exekúcie má všetky náležitosti, či je k návrhu pripojený exekučný titul opatrený potvrdením (doložkou) o vykonateľnosti, či je exekučný titul materiálne vykonateľný, či sú oprávnený a povinný osobami uvedenými v exekučnom titule a či sú splnené všeobecné podmienky konania v zmysle § 103 O.s.p. V štádiu exekučného konania, pri ktorom súd skúma, či žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrh na vykonanie exekúcie alebo exekučný titul nie sú v rozpore so zákonom (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku), sa vychádza z tvrdení oprávneného v návrhu na vykonanie exekúcie a z exekučného titulu. V tomto štádiu exekučný súd nevykonáva dokazovanie (ako procesnú činnosť súdu osobitne upravenú v ustanoveniach § 122 až § 124 O.s.p.) - postačujúce je totiž, ak sú rozhodujúce skutočnosti dostatočne osvedčené okolnosťami vyplývajúcimi zo spisu, vrátane do neho založených listín. Dokazovanie (vyžadujúce nariadenie pojednávania s možnosťou účasti oprávneného i povinného) v tejto časti exekučného konania neprichádza do úvahy aj z dôvodu, aby sa tým nezmaril účel exekúcie, o ktorej sa má povinný prvýkrát dozvedieť (ak nie je daná výnimka vyplývajúca zo zákona) až doučením upovedomenia o začatí exekúcie. V predmetnej veci napokon oprávnená v odvolaní proti uzneseniu exekučného súdu ani nijako nespochybnila skutkový záver tohto súdu o tom, že rozhodcovská doložka nebola dohodnutá individuálne, namietala len jeho právne závery.

Vecnú správnosť dovolaním napadnutých uznesení nebola spôsobilá spochybníť ani námietka o nesprávnom právnom posúdení veci v otázke samotnej neprijateľnosti rozhodcovskej doložky z dôvodu,

že podľa § 93b zákona o bankách povinný nemal povinnosť prijať návrh rozhodcovskej zmluvy, a že o tejto možnosti mal vedieť. Uvedené ustanovenie nijako nezbavovalo právnu predchodkyňu oprávnenej povinnosti predložiť povinnému návrh na uzavretie rozhodcovskej zmluvy takým spôsobom, aby z neho bolo dostatočne zrejmé, že povinnému sa poskytuje možnosť voľby prijať alebo neprijať návrh na riešenie prípadných sporov výlučne v rozhodcovskom konaní, a aby bolo z neho tiež zrejmé, že mu boli poskytnuté aj jasné a zrozumiteľné informácie, čo znamená výlučné riešenie sporov v rozhodcovskom konaní. Pokiaľ právna predchodkyňa oprávnenej takto nepostupovala, resp. pokiaľ takýto postup nebol oprávnenou doložený listinami pripojenými k návrhu na exekúciu, súdy správne konšatovali neprijateľnosť rozhodcovskej doložky. Rozhodcovská zmluva uzavretá so spotrebiteľom, ak má byť právom akceptovateľná ako prejav zmluvnej autonómie, musí byť výsledkom slobodnej vôle oboch zmluvných strán. Slobodná vôľa vyžaduje informácie o možnosti voľby medzi viacerými riešeniami a informácie o tom, čo tá ktorá voľba konkrétne znamená.

Oprávnená sa svojej zodpovednosti za uzavretie neprijateľnej rozhodcovskej doložky nemohla zbaviť ani poukazom na princíp „ignorantia iuris non excusat“ (neznalosť zákona neospravedlňuje) uplatnením jeho dôsledkov v neprospech povinného. Kým rešpektovanie tohto princípu v spotrebiteľských právnych vzťahoch zo strany dodávateľa (poskytovateľa, podnikateľa) treba vyžadovať v najvyššej možnej miere, jeho uplatnenie v neprospech spotrebiteľa bude prichádzať do úvahy len výnimočne, ak to budú odôvodňovať konkrétne okolnosti prípadu. Aj v prípade tohto princípu totiž platí, že v konkrétnych súvislostiach ustupuje na strane spotrebiteľa dôležitejšiemu princípu, ktorým je princíp ochrany spotrebiteľa. Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka na podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov (akým je v danej veci zákon o bankách) zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti, mu nemôže byť na ujmu.

So zreteľom na uvedené dovolací súd mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora ako nedôvodné zamietol.

Účastníkom náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, keďže generálny prokurátor, ani oprávnená neboli v konaní úspešní a povinnému v súvislosti s týmto konaním žiadne trovy nevznikli.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.